

ISSN 2411-4413

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ МЕНЕДЖМЕНТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ

ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ 1' 2022 (59)

1' 2022 (59)

**«Економіка, фінанси, менеджмент:
актуальні питання науки і практики»
№ 1 (59) 2022**

Засновник:

Вінницький національний аграрний університет

*Свідоцтво про державну реєстрацію засобів масової інформації
№ 21154-10954ПП від 31.12.2014 р.*

ISSN 2411-4413

Редакційна колегія:

Головний редактор доктор економічних наук, професор **Гончарук І.В.**

Заступник головного редактора

кандидат економічних наук, доцент **Токарчук Д.М.**

Члени редакційної колегії:

доктор економічних наук, професор, академік НААН України **Калетнік Г.М.;**

доктор економічних наук, професор **Джекабсоне Сандра;**

доктор адміністративних наук, доцент **Спроге Ілзе;**

доктор економічних наук, професор **Вдовенко Л.О.;**

кандидат економічних наук, доцент **Ємчик Т.В.;**

доктор економічних наук, професор **Сахно А.А.;**

доктор економічних наук, професор **Алескерова Ю.В.;**

доктор економічних наук, доцент **Логоша Р.В.;**

кандидат економічних наук, доцент **Пронько Л.М.;**

доктор економічних наук, доцент **Пришляк Н.В.;**

кандидат економічних наук, доцент **Брояка А.А.;**

доктор економічних наук, професор **Здирко Н.Г.;**

доктор економічних наук, професор **Свиноус І.В.;**

доктор економічних наук, професор,

член-кореспондент НААН України **Шпикуляк О.Г.**

Адреса редакції: **21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, тел. +38-096-754-50-74**

Сайт журналу: <http://efm.vsau.org/>, електронна адреса: efm_vnau@ukr.net

Відповідальний секретар журналу – **Вовк В.Ю.,**

літературний редактор – **Юмачікова О.М.,**

переклад іноземною мовою – **Ковальова К.В.,**

технічні редактори журналу – **Доцюк С.О., Тарасова О.С.**

©Вінницький національний аграрний університет, 2021

**«Economy, finances, management:
topical issues of science and practical activity»
1'(59) 2022**

Founder:
Vinnytsia National Agrarian University

Certificate of registration of mass media № 21154-10954 PR of 31.12.2014

ISSN 2411-4413

Editorial board:

Editor in Chief Doctor of Economic Sciences, Professor **Honcharuk I.**

Deputy Chief Editor:

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor **Tokarchuk D.**

Members of the Editorial Board:

Doctor of Economic Sciences, professor,
academician of NAAS of Ukraine **Kaletnik G.;**

Doctor of Economics, Professor **Jekabsone Sandra;**

Doctor of Administrative Sciences, Associate Professor **Sproge Ilze**

Doctor of Economic Sciences, Professor **Vdovenko L.;**

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor **Yemchyk T.;**

Doctor of Economic Sciences, Professor **Sakhno A.;**

Doctor of Economic Sciences, Professor **Aleskerova Yu.;**

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor **Lohosha R.;**

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor **Pronko L.;**

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor **Pryshliak N.;**

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor **Broyaka A.;**

Doctor of Economic Sciences, Professor **Zdyrko N.;**

Doctor of Economic Sciences, Professor **Svynous I.;**

Doctor of Economic Sciences, Professor,
corresponding member of NAAS of Ukraine **Shpykuliak O.;**

Address of the Editorial Office: **21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str.,
tel. +38-096-754-50-74**

Web site of the Journal: <http://efm.vsau.org/>, e-mail: efm_vnau@ukr.net

Executive secretary of the Editorial Board – **Vovk V.,**

Literary Editor – **Yumachikova O.,**

Translation into a Foreign Language – **Kovaleva K.,**

Technical Editors – **Dotsiuk S., Tarasova O.**

Журнал «Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 17.03.2020 року № 409). Спеціальності: 051, 071, 072, 073, 075, 076, 241, 281.

Журналу «Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики» присвоєно ідентифікатор цифрового об'єкта (Digital Object Identifier – DOI).

Журнал «Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики» включений до міжнародних наукометричних баз і каталогів наукових праць:

Index Copernicus Value з 2018 року, сайт:
<https://journals.indexcopernicus.com/representative/journal/list?lang=ru>

Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, сайт:
<http://nbuv.gov.ua>

Google Академія, сайт: <http://scholar.google.com.ua>

Матеріали друкуються українською, англійською і російською мовами. Номер схвалено і рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Вінницького національного аграрного університету, протокол № 10 від 29 квітня 2022 р.

Усі права застережені. Тексти статей, таблиці, графічний матеріал, формули захищені законом про авторські права. Передрук і переклад статей дозволяється за згодою авторів. Відповідальність за зміст публікацій і достовірність наведених у них даних та іншої інформації несуть автори статей. Висловлені у надрукованих статтях думки можуть не співпадати з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5009 від 10.11.2015 р.

The journal «**Economics, finance, management: topical issues of science and practical activity**» is included in the list of scientific professional editions of Ukraine on economics (Category «Б», Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of 17.03.2020 № 409). Specialties: 051, 071, 072, 073, 075, 076, 241, 281.

Digital Object Identifier (DOI) assigned to The journal «**Economics, finance, management: topical issues of science and practical activity**» is included in the international scientometric databases and catalogs of scientific works:

Copernicus Value Index 2018, website:
<https://journals.indexcopernicus.com/representative/journal/list?lang=ru>

National Library of Ukraine named after V. Vernadsky, website:
<http://nbuv.gov.ua>

Google Scholar, website: <http://scholar.google.com>

The materials are printed in Ukrainian, English and Russian. The issue was approved and recommended for printing by the decision of the Academic Council of Vinnytsia National Agrarian University, Minutes № 10 of April 29, 2022

All rights are reserved. Texts of articles, tables, graphic material, formulas are protected by copyright law. Reprinting and translation of articles is permitted with the consent of the authors. The authors of the articles are responsible for the content of the publications and the accuracy of the data and other information contained therein. The opinions expressed in the printed articles may not be the same as those of the editorial board and do not impose any obligation on it.

Certificate of entry into the State Register of Publishers, Manufacturers and Distributors of Publishing Products DK № 5009 dated 10.11.2015.

ЗМІСТ

І.В. ГОНЧАРУК, І.В. ФУРМАН, О.В. ДМИТРИК КОМПЛЕКСНА ПЕРЕРОБКА ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ ЯК ШЛЯХ ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ІЛІНЕЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	7-20
Д.М. ТОКАРЧУК, С.В. БЕРЕЗЮК СОРТУВАННЯ, ЛОГІСТИКА Й ВТОРИННЕ ВИКОРИСТАННЯ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ УКРАЇНИ	20-37
Я.П. ІЩЕНКО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ БІЗНЕСОМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ Й ОПОДАТКУВАННЯ	37-55
В.М. НАГАЄВ, Г.О. НАГАЄВА, С.В. КУСКОВА ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ	56-64
І.В. ГОНЧАРУК, Л.В. КОВАЛЬ, В.І. СТАРОСУД РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВЕДЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ОБЛІКУ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ	65-77
Л.О. ВДОВЕНКО, І.С. ВДОВЕНКО ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	77-94
Ю.В. СТАВСЬКА АГРОТУРИСТИЧНІ КОМПЛЕКСИ В КОНТЕКСТІ ЗЕЛЕНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО КУРСУ: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ Й ПЕРСПЕКТИВИ	94-106
Ю.В. АЛЕСКЕРОВА, В.Л. ТОДОСІЙЧУК ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	107-121
О.В. КОВАЛЬ, К.В. БУРКО НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В БДЖІЛЬНИЦТВІ	121-136
О.А. ПОДОЛЯНЧУК ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ	136-153
І.В. ТОМАШУК ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ	153-165
С.І. СТРАПЧУК БІЗНЕС-МОДЕЛІ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	166-181

CONTENT

HONCHARUK INNA, FURMAN IRYNA, DMYTRYK OLEH COMPREHENSIVE PROCESSING OF SOLID WASTE RECYCLING AS A WAY FOR SOLVING ECOLOGICAL PROBLEMS OF THE ILLINETSK TERRITORIAL COMMUNITY	7-20
TOKARCHUK DINA, BEREZIUK SERGIY SORTING, LOGISTICS AND SECONDARY USE OF SOLID HOUSEHOLD WASTE OF UKRAINE	20-37
ISHCHENKO YANA PROVISION OF THE INFORMATION FUNCTION OF AGRICULTURAL BUSINESS MANAGEMENT IN CONDITIONS OF MARTIAL LAW: FEATURES OF ACCOUNTING AND AUDITING	37-55
NAGAYEV VIKTOR, NAGAYEVA GALYNA, KUSKOVA SVITLANA DIGITALIZATION OF EDUCATIONAL RESOURCES IN THE PROCESS OF REMOTE TRAINING OF ECONOMIC PROFESSIONALS	56-64
HONCHARUK INNA, KOVAL LIUBOV, STAROSUD VITALIY REALITIES AND PROSPECTS OF INTEGRATED ACCOUNTING BY BUSINESS ENTITIES	65-77
VDOVENKO LARYSA, VDOVENKO IRYNA FINANCIAL MECHANISMS OF INFLUENCE ON THE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY	77-94
STAVSKA YULIYA AN AGROTOURIST COMPLEXES IN THE CONTEXT OF THE GREEN EUROPEAN COURSE: VECTORS OF THE DEVELOPMENT AND PROSPECTS	94-106
ALESKEROVA YULIYA, TODOSIICHUK VOLODYMYR THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF ENTERPRISE VALUE EVALUATION	107-121
KOVAL OLENA, BURKO KATERYNA DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF MANAGEMENT ACCOUNTING IN BEEKEEPING	121-136
PODOLIANCHUK OLENA FEATURES OF ACCOUNTING AND TAXATION OF PROFITS OF ENTERPRISES	136-153
TOMASHUK INNA THE INFLUENCE OF GLOBALIZATION PROCESSES ON MODERN ECONOMIC SYSTEMS	153-165
STRAPCHUK SVITLANA BUSINESS MODELS OF CIRCULAR ECONOMY IN ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES OF UKRAINE	166-181

17. Hudoliy, L.M., & Shevchenko, N.Yu. (2015). Mehanizm finansovoho zabezpechenia ahrarnykh pidpryyemstv Ukrainy na serelniostrokovu perspektyvu [The mechanism of financial support of agricultural enterprises of Ukraine in the medium term]. Retrieved from: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Economica/article/viewFile/5899/5803> [in Ukrainian]

18. Dotatsii dlia APK – 2021 [Grants for agro-industrial complex – 2021]. *agropolit.com*. Retrieved from: <https://agropolit.com/spetsproekty/909-agrariyi-otrimali-z-byudjetu-15-mlrd-grn-dotatsiy-za-2021-rik> [in Ukrainian].

19. Kaletnik, G., Honcharuk, I., Yemchyk, T., & Okhota, Yu. (2020). The World Experience in the Regulation of the Land Circulation. *European Journal of Sustainable Development*, 9 (2), 557-568. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n2p557> [in English].

Відомості про авторів

ВДОВЕНКО Лариса Олександрівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: vdovenko_larisa@i.ua).

ВДОВЕНКО Ірина Сергіївна – доктор філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (м. Київ, e-mail: vdovenko_iryana@i.ua).

VDOVENKO Larisa – Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: vdovenko_larisa@i.ua).

VDOVENKO Iryna – Doctor of Philosophy by Specialty 072 «Finance, Banking and Insurance» (Kyiv, e-mail: vdovenko_iryana@i.ua).

УДК 338.48-53:63

DOI: 10.37128/2411-4413-2022-1-7

**АГРОТУРИСТИЧНІ
КОМПЛЕКСИ В
КОНТЕКСТІ
ЗЕЛЕНОГО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО
КУРСУ: ВЕКТОРИ
РОЗВИТКУ Й
ПЕРСПЕКТИВИ**

СТАВСЬКА Ю.В.,
кандидат економічних наук,
завідувачка кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності,
готельно-ресторанної справи та туризму,
Вінницький національний аграрний університет
(м. Вінниця)

У статті розглянуто розвиток агротуристичних комплексів України протягом останнього десятиріччя та вектори їхнього подальшого розвитку. Виявлено фактори привабливості сільського зеленого туризму для міських жителів. З'ясовано особливості відпочинку в сільській місцевості, а саме: привабливий час для відпочинку – літні відпустки туристів; знайомство з етнічністю та автентичністю української місцевості; відповідність якості наданих послуг агротуристичних садиб очікуванням туристів. Уточнено мотиви створення сільських садиб й унікальність сільського туризму. Зокрема, виділено безпечність, екологічність і доступність відпочинку в агротуристичних садибах.

Також виокремлено стримуючі фактори розвитку зеленого туризму – це недостатність коштів для покращення побутових умов проживання, інфраструктури сільської місцевості й відсутність чіткого правового забезпечення умов функціонування такого виду туризму, зокрема, це стосується приватного сектора, частка якого у наданні послуг проживання є домінуючою.

Поступове становлення сільського зеленого туризму демонструється розширенням сфери його послуг і підвищенням їхньої якості. Ефективними інструментами просування туристичного продукту в селі стали: державна політика, виражена у підтримці власників агротуристичних садиб і «Стратегії розвитку туризму і курортів до 2026», впровадження ефективної комунікаційної політики зі споживачами туристичних послуг, а також проведення категоризації та сертифікації сільських садиб, що є підтвердженням очікуваних послуг туристів (відповідна якість й екологічність туристичного продукту). Проведено прогнозування кількісного показника сільських садиб до 2025 року.

Акцентовано важливість агротуристичних послуг не лише на внутрішньому ринку, але й на міжнародному. Приділено увагу ситуації, яка склалася в Україні сьогодні, й означено не лише катастрофічність наслідків для туристичної галузі, але й розглянуто перспективи розвитку агротуризму в ракурсі повномасштабного російського вторгнення.

Ключові слова: зелений туризм, сільський зелений туризм, аграрний туризм, агрооселя, агротуристична садиба, туристичний продукт, сільські території, європейський зелений курс.

Рис.: 6. Літ.: 21.

AN AGROTOURIST COMPLEXES IN THE CONTEXT OF THE GREEN EUROPEAN COURSE: VECTORS OF THE DEVELOPMENT AND PROSPECTS

STAVSKA Yuliia,
Candidate of Economic Sciences,
Head of the Department of International Management, Hotel and
Restaurant Business and Tourism,
Vinnitsia National Agrarian University
(Vinnitsia)

The article considers the development of agritourism complexes of Ukraine during the last decade and the vectors of their further development. Factors of attractiveness of rural green tourism for urban residents have been identified. The peculiarities of recreation in the countryside have been clarified, namely: attractive time for recreation – summer vacations of tourists; acquaintance with the ethnicity and authenticity of the Ukrainian area; the compliance of the quality of services provided by agritourism farmsteads with the expectations of tourists. The motives for the creation of rural estates and the uniqueness of rural tourism are specified. In particular, the safety, environmental friendliness and accessibility of recreation in agritourism farmsteads are highlighted. The constraints on the development of green tourism are also the lack of funds to improve living conditions, rural infrastructure and the lack of clear legal support for the existence of this type of tourism, in particular the private sector, whose share in housing services is dominant.

The gradual development of rural green tourism is demonstrated by expanding the scope of its services and improving their quality. Effective tools for promoting the tourist product in the countryside are public policy expressed in support of owners of agritourism farmsteads and «Strategy for tourism and resorts until 2026», implementation of effective communication policy with consumers of tourist services, and categorization and certification of rural farmsteads tourists (appropriate quality and environmental friendliness of the tourist product). The forecast of the

number of rural estates by 2025 has been made.

The importance of agritourism services is emphasized not only in the domestic market, but also in the international one. Attention is paid to the current situation in Ukraine, and not only the catastrophic consequences for the tourism industry, but also the prospects for the development of agritourism in the perspective of a full-scale Russian invasion.

Key words: green tourism; rural green tourism, agrarian tourism, agro-settlements, agritourism homestead, tourist product, country territories, European Green Deal.

Fig.: 6. Ref.: 21.

Постановка проблеми. За військового стану в Україні становище туристичної галузі вкрай складне. Це стосується як внутрішнього, так зовнішнього туризму. Складні часи для туризму розпочалися ще з 2014 року – військові події на сході країни; наступна криза прийшла у сферу туризму в 2019 році разом із пандемією Covid-2019; сьогодні туризм в Україні паралізовано повномасштабною війною.

Усе це є перешкодою розвитку туристичної галузі, але представники індустрії туризму наводять приклади Ізраїлю, Чорногорії, Румунії, Грузії й інших країн, відродження і становлення у яких цієї галузі розпочалося або під час військових дій, або відразу після їхнього закінчення. Нинішню увагу до України з боку всього світу теж можна використати з користю для розвитку туризму, розповсюджуючи інформацію про нашу історію та культуру, а не лише про бойові дії.

Туризм – це не тільки одна з галузей сфери обслуговування в країні, а ще й її імідж. Наразі Україна знаходиться в епіцентрі уваги всього світу. У військовий час із країни емігрувало у різні куточки Європи близько 6 млн громадян нашої країни. Багато хто з них, у майбутньому, буде мати можливість продемонструвати гостинність нашого краю громадянам країн, що їх прихистили. У тимчасово переміщених осіб є можливість поділитись інформацією про нашу історію, культуру, про туристичні маршрути України. Тобто, навіть трагічну ситуацію, яка склалася в нашій країні, можна використати для створення зацікавленості в закордонних туристів. Із цією метою, можлива пропозиція організації днів України в країнах ЄС, наприклад, при посольствах [14].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сфери розвитку аграрного туризму розпочалися вітчизняними вченими ще на початку 2000-х років і продовжувалися й надалі такими вченими як В. Атаманчук [16], В. Васильєв [1], М. Габа [2], О. Гафурова [3], О. Головня [4], І. Дидів [5], Н. Дідик [6], О. Варшава [6], А. Дюк [11], М. Мальська [13], І. Михайлюк [17], Ю. Зінько [13], О. Миколюк [14], М. Король [16], М. Пітюлич [17], В. Степанова [20], Д. Токарчук [21] та інших. У працях цих учених досліджено процес становлення сільського туризму, його проблеми й важливість у процесі розвитку соціальної інфраструктури й сільських територій. Однак нові реалії сучасності потребують подальшого дослідження векторів розвитку агротуристичних комплексів у контексті зеленого європейського курсу.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є вивчення сучасного стану агротуристичних садиб України й визначення його перспектив розвитку в умовах реалізації зеленого європейського курсу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток сільських територій, покращення соціально-економічних умов життя населення у селі в контексті європейського зеленого курсу вимагає нових підходів, оскільки рівень доходів від виробництва й реалізації сільськогосподарської продукції, як основного виду діяльності, не завжди задовольняє рівень потреб сільського населення. Дослідивши практику інших країн світу, можна впевнено стверджувати, що одним із пріоритетних напрямів розвитку вітчизняного туризму є «аграрний» або «сільський», «зелений» туризм, оскільки певна частина туристів, яких часом складно чимось здивувати, все частіше обирає сільську місцевість як місце проведення своєї відпустки чи вихідних. Крім того, сьогодні багато міських жителів стали переселенцями саме у сільську місцевість. Власне тут, перебуваючи в будиночку сільської місцевості, як у переселенців, так і у туристів є можливість познайомитися з сільським способом життя, культурою, місцевими звичаями й традиціями, спробувати свої сили, попрацювавши на полі, у такий спосіб повноправно долучитися до сільського побуту [19, с. 85].

Отже, зелений або сільський туризм передбачає особливу форму рекреації в сільській місцевості з використанням активних форм відпочинку у вигляді залучення туристів до сільських робіт (аграрний туризм), оздоровленням (екологічний туризм), знайомство з культурою, звичаями, традиціями краю (краєзнавчий або етнографічний туризм). Також не потрібно забувати про спокій, затишок, усамітнення з природою та тишу, яку шукають туристи в агротуристичних комплексах.

Крім користі для відпочивальників, аграрний туризм є унікальною перспективою розвитку сільських територій, зокрема створення додаткових робочих місць і покращення соціально-економічного рівня життя населення. В умовах непростой економічної, політичної та військової ситуації в Україні відкриття агротуристичних комплексів із використанням європейського досвіду призведе до підвищення рівня життя мешканців села, збільшуючи їхній додатковий дохід, і загалом сприятиме стійкому розвитку сільських територій [5, с. 49]. Водночас відбудеться розбудова інфраструктури сільської місцевості; розширяться можливості збуту сільськогосподарської продукції (для особистого споживання туристів); посилиться бережливе ставлення до природних ресурсів, тобто охорони навколишнього середовища, завдяки вихованню цінностей до екологічності середовища свого перебування та зросте рівень доходів селян через розширення сфери своєї діяльності.

Протягом останнього десятиріччя відбувалася активна популяризація цього виду туризму в Україні, що призвело до територіального розширення агротуристичних садиб. За даними досліджень Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України, у нашій державі нараховується близько 1 млн 250 садиб (домогосподарств), що можуть надавати послуги сільського туризму, тоді як в інтернет-ресурсах свої пропозиції рекламують приблизно 2 тис. садиб [13].

Агротуристичний комплекс є житлом для туристів із різноманітними функціональними можливостями (рис. 1).

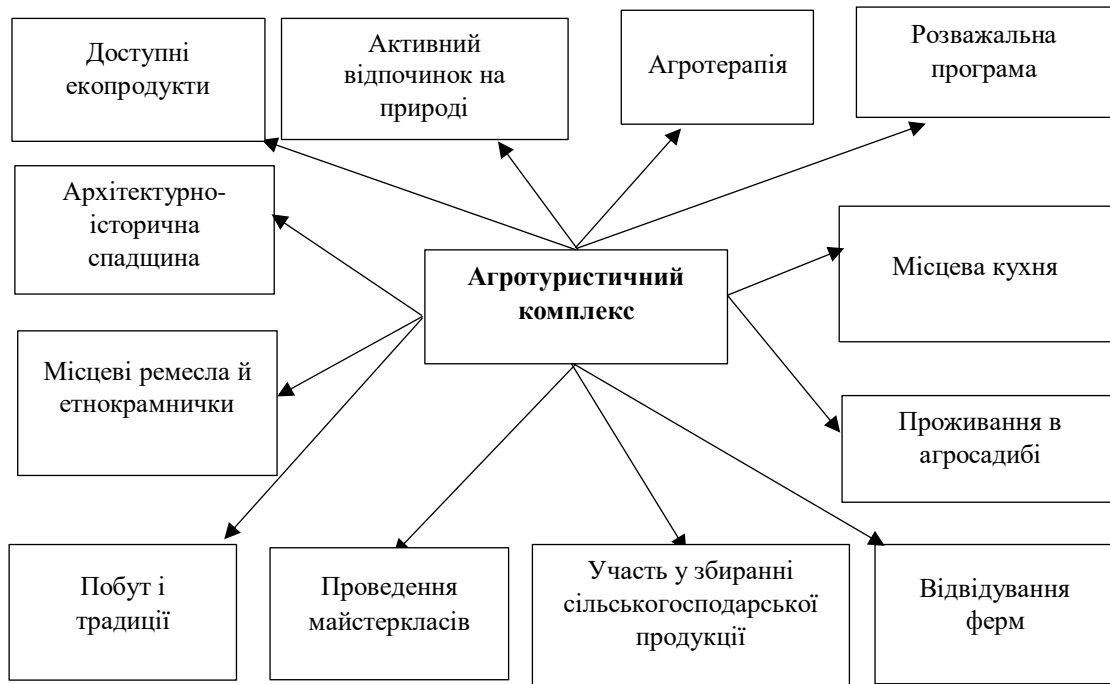

Рис. 1. Функціональні можливості агротуристичних комплексів
 Джерело: сформовано автором на основі [5]

Найбільша кількість відвідувачів у агросадибах буває, зазвичай, улітку, – понад 50%. У цей період розпочинається сезон відпусток, під час якого у власників сільських садіб є більше пропозицій проведення дозвілля туристами (верхова їзда, збирання ягід і грибів у лісі, риболовля, бджільництво – участь у збиранні меду, купання у місцевих річках, озерах, ставках тощо). На початку свого існування сільський туризм взагалі позиціонувався як літній відпочинок міського населення. З розвитком рекреаційних комплексів оренда приватного житла селян почала набувати комерційного характеру. Сьогодні це легалізована форма туристичних послуг, яка потребує свого визнання на міжнародному туристичному ринку [20, с. 4].

Мотивами створення агротуристичних садіб у сільській місцевості є, насамперед, отримання додаткового прибутку, а іноді це є основним джерелом доходу селян за рахунок надання послуг проживання, харчування, створення анімаційно-розважальних послуг, організацію дозвілля туристів через знайомство з побутом і культурою тієї чи іншої сільської місцевості. Сьогодні, крім затишку, відпочивальники шукають безпечні місця перебування, саме такими стають агросадиби. Тому аграрний (зелений) туризм має всі можливості заявити про себе як унікальний український продукт міжнародного туристичного бізнесу [2, с. 90].

Стримуючими факторами розвитку аграрного туризму є економічні, а саме: недостатність коштів для створення належних побутових умов проживання вибагливих туристів, які звикли до комфортних умов; юридичні – правова незахищеність користувачів послуг агросадіб, відсутність чіткої законодавчої бази, а також інфраструктурні фактори, які передбачають якісне транспортне сполучення сільської місцевості з міською [4, с. 124] (рис. 2).

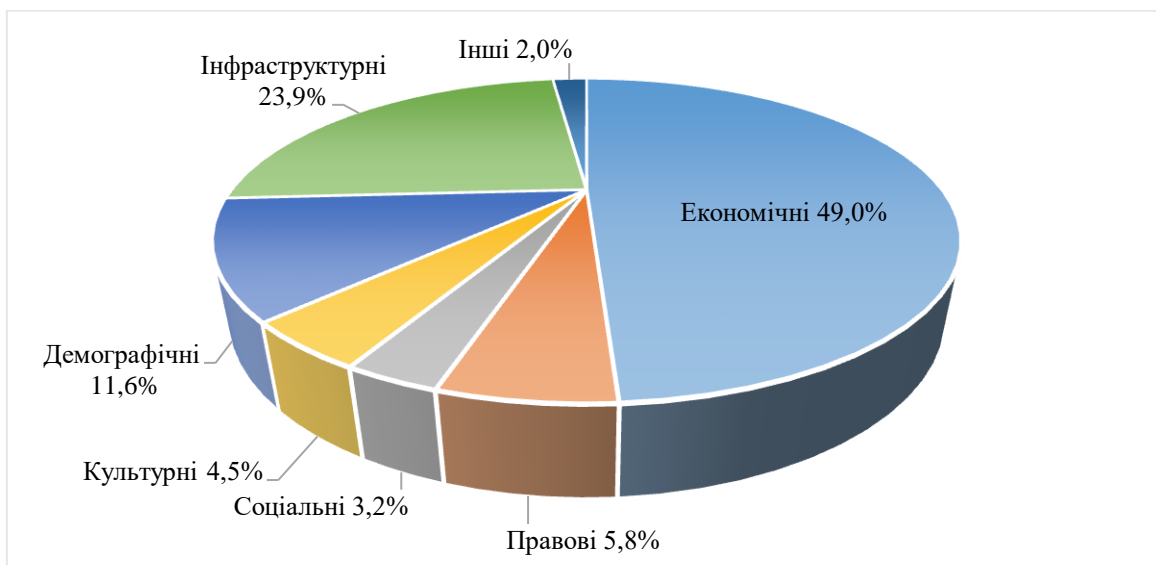

Рис. 2. Структура стримуючих факторів розвитку агросадіб України за 2021 рік

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Перебування туристів в агротуристичних комплексах має короткостроковий та довгостроковий період (рис. 3). Водночас туриста намагаються зацікавити більш кваліфікованими видами туризму, зокрема винним (дегустація домашнього вина), гастрономічним (знайомство з особливостями приготування місцевих страв), пізнавально-культурним (етнографічні особливості тієї чи іншої місцевості), екологічним (природні особливості територіальної місцевості) з метою продовження терміну його перебування. Не залишаються осторонь і селянсько-фермерські господарства, на базі яких відбувається проходження туристичних маршрутів для відвідувачів, пов'язаних із особливостями господарської діяльності. Наприклад, влаштування кулінарних фестивалів, знайомство з виготовленням домашніх страв, участь у тематичних заходах (гончарство, реміснича справа, козацькі змагання) тощо [17, с. 155].

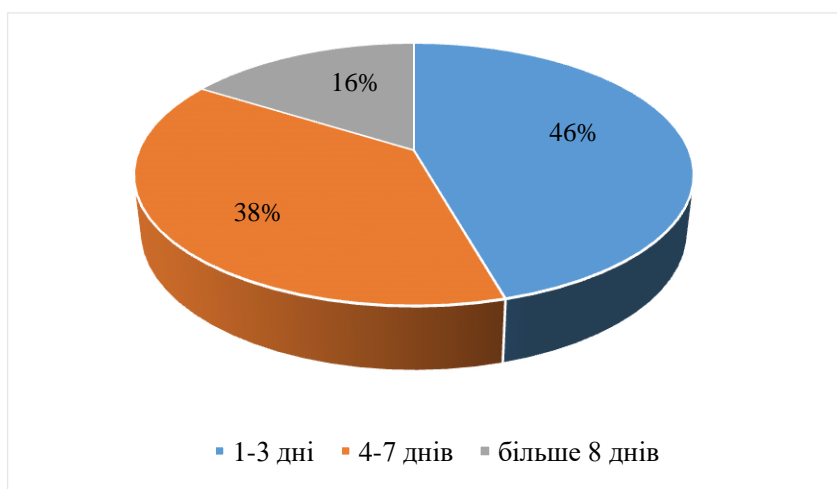

Рис. 3. Терміни перебування туристів в агротуристичних комплексах України в середньому за 2021 рік

Джерело: сформовано автором на основі [18]

Для задоволення потреб туристів у житлі, в основному, використовуються власні будинки селян (більше 70%), а також спеціалізовані будівлі у вигляді котеджів, пансіонатів та готелів із наявними в них закладами харчування. Як бачимо, приватний сектор займає значну частину в структурі послуг сільського туризму, тому він вимагає легалізації на державному рівні з метою популяризації цього виду туризму.

Сьогодні більшість житла селян є категоризованими агрооселями, що гарантує належний сервіс та якість послуг відповідно до категорії житла, а також здійснюється градація цінової політики агротуристичної оселі залежно від її категорії [7, с. 13; 8, с. 10; 9, с. 14; 10, с. 5]. Українські туристичні агрооселі використовують 4 рівні категорій, а саме: базовий, перший, другий та третій. Крім цього, категоризовані оселі, використовують пізнавальні знаки – логотипи, на яких зображено традиційну українську садибу з відповідною кількістю квіточок (1, 2, 3 рівень категорії агросадиби) (рис. 4). Це є свідченням якісного й екологічного відпочинку в сільській місцевості. У базовій категорії агрооселі квітка на логотипі відсутня. Використання логотипів дозволило розпізнавати сільський туризм не тільки на внутрішньому туристичному ринку, але й на міжнародному.

Рис. 4. Логотипи програм «Українська гостинна садиба» (Спілка сільського зеленого туризму України, 2020 р.) та «Зелена садиба» (2012 р.)
Джерело: [18]

Упровадженню європейського досвіду категоризації сільських садиб сприяла Спілка сільського зеленого туризму України. Метою цієї програми є засвідчення екологічності й безпечності агротуристичних садиб за допомогою надання їм сертифікату з якості наданих послуг. Такі заходи сприяють популяризації сільського зеленого туризму й підвищенню його конкурентоспроможності на європейському рівні. Доступність відпочинку, гостинність власників агросадиб, екологічність навколишнього середовища, особливості гастрономії та автентичність зробили привабливим цей вид туризму для міського населення. Це підтверджується соціальним опитуванням відпочивальників, а саме: задоволення побутовими умовами проживання – від 40% до 60%; харчуванням – у межах 50%; рівнем наданих послуг – 60% (рис. 5).

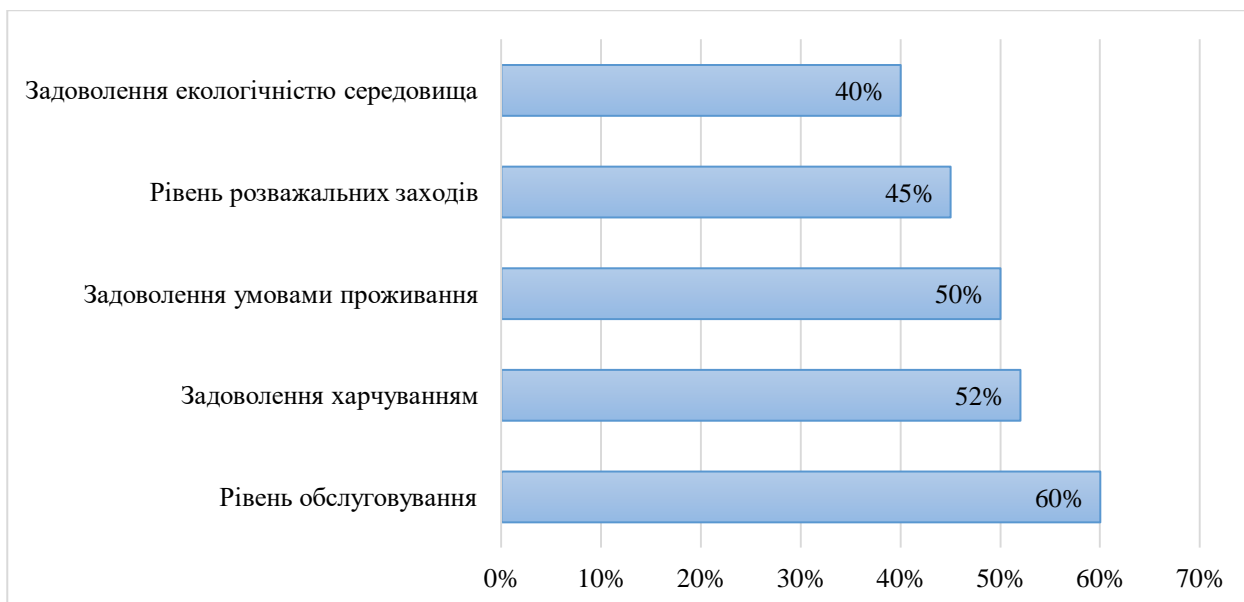

Рис. 5. Рівень задоволення туристів відпочинком у агротуристичних комплексах України у 2018 р.

Джерело: сформовано автором на основі [13]

На основі аналізу мотивуючих і стримуючих факторів розвитку агротуризму, умов і термінів перебування туристів в агрооселях, рівня задоволення відпочинком споживачів послуг сільського туризму й урахуванням політичного й економічного становища в країні було проведено прогнозування кількісного показника сільських садиб до 2025 року за допомогою лінійної функції, тобто прямої залежності кількісного показника від якісних параметрів наданих послуг (рис. 6).

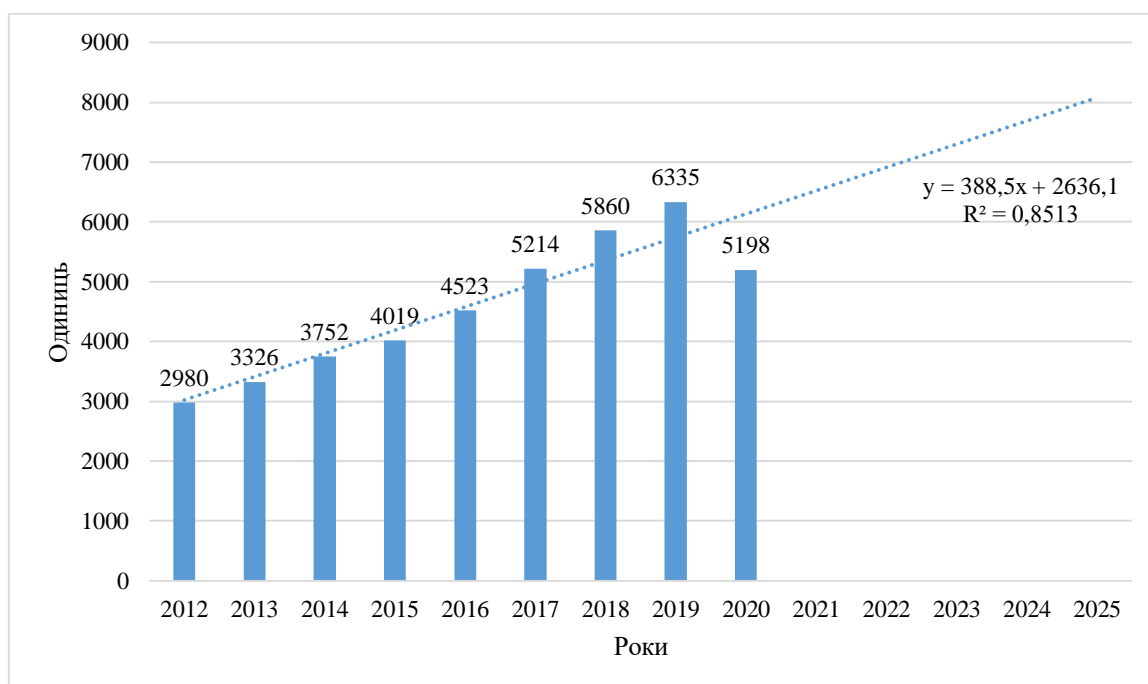

Рис. 6. Динаміка й прогностичні показники зростання кількості агросадіб в Україні на 2025 р.

Джерело: сформовано автором на основі власних досліджень

Відповідно до проведених розрахунків кількість агросадиб щорічно має зростати в середньому на 388 одиниць і до 2025 року буде становити 8075 одиниць. Водночас, потрібно не забувати про те, що більшість сільських садиб в Україні офіційно не оформлені й не враховані в розрахунках, деякі з них призупинили свою діяльність за попередні роки (це було пов'язано з пандемією Covid-19). Сьогодні деякі працюють безкоштовно, надаючи оселі для проживання переселенцям (західний регіон України). У перспективі такий прогноз свідчить про розвиток сільських територій завдяки створенню додаткових робочих місць, зростанню туристичного збору й наповненню місцевого бюджету.

Також, у 2020 році сільський туризм був визнаний пріоритетним напрямом розвитку сільських територій Національною туристичною організацією України, що стало ефективним засобом просування туристичного продукту в селі. Крім цього, запроваджено ліцензування в галузі туризму, здійснено розробку й реалізацію міжнародних програм із розвитку аграрного туризму, що конкретизувало й впорядкувало господарську діяльність власників агротуристичних садиб. Це засвідчувало державну підтримку сільського туризму в країні, основним завданням якої є збереження цілісності туристичних ресурсів України, їхнє раціональне використання, охорону культурної спадщини й довкілля, врахування державних і громадських інтересів під час планування та забудови територій [18].

Проведені дослідження, аналіз статистичних даних і різноманітних соціологічних опитувань підтверджують обізнаність туристів про різноманітність послуг агротуристичних садиб і задоволення їхньою якістю. Це дає підґрунтя стверджувати про цінність і перспективи розвитку сільського зеленого туризму.

Висновки. В умовах сьогодення, як ніколи, стає актуальним розвиток і пропагування агротуристичних послуг, особливо на міжнародному рівні. Цей напрям визнано пріоритетним у національній «Стратегії розвитку туризму і курортів до 2026 року». У такому разі потрібно зосередити увагу на тих країнах Європи, у яких перебувають сьогодні переселенці-українці й здійснювати там інформаційно-пізнавальні заходи про можливості відпочинку в межах України, зокрема, в агротуристичних садибах, у мирний час. Тим паче, що у громадян країн, які знаходяться в прикордонній зоні з Україною, таких як Угорщина, Польща, Словаччина, Румунія, Молдова, є певний досвід перебування в українських селах і знайомства з місцевими традиціями. Упроваджуючи певні маркетингові інструменти, такі як: розповсюдження інформації через проведення заходів, присвячених українським традиціям і культурі; участі у ярмарках країн-сусідів; надання рекламних буклетів про українські агросадиби; можливо створення позитивного іміджу сільського туризму на міжнародному ринку.

Відпочинок в агротуристичних комплексах, у період відродження економіки країни, може стати головним для внутрішніх туристів. Основні властивості сільського зеленого туризму: безпечність розміщення, екологічність харчування, відносна віддаленість від масових скупчень людей,

гармонія з природою, тиша й спокій є перевагою для індивідуального й сімейного відпочинку. Для реалізації розвитку сільських садиб потрібно провести низку заходів, таких як: розробка спеціальних проколів перебування туристів в агротуристичних комплексах; ліцензування відповідної господарської діяльності, після чого – отримання певного знакового підтвердження безпечності перебування в агрооселі й створення дієвої комунікації між власникам агротуристичних комплексів та їхніми відвідувачами.

Список використаних джерел:

1. Васильєв В., Гафурова, О., Зінько Ю., Рутинський М., Шпеник Т., Товт М. Сільський зелений туризм – від роз'єднаних садиб до територіальних кластерів. Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму України. 2017. 64 с. URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/Rutynskyy-Silskyy-zelenuy-turyzm-2018-book.pdf> (дата звернення 14.04.2022).
2. Габа М.І. Сільський зелений туризм – перспективний вид туризму для реформування економіки України. *Інтелект XXI*. 2016. № 2. С. 88-94.
3. Гафурова О. Законодавство у сфері сільського туризму: сучасні реалії та перспективи розвитку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2017. № 2 (105). С. 16-19.
4. Головня О.М., Ставська Ю.В. Сучасні трансформації розвитку сфери туризму та індустрії гостинності: монографія. Вінниця: ВНАУ, 2021. 220 с.
5. Дидів І.Б. Основні засади розвитку сільського зеленого туризму в Україні. *Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку туризму в регіонах України*: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., м. Львів, 18-19 жовтня 2019 р. Львів: ЛДУФК ім. І. Боберського, 2019. С. 48-50.
6. Дідик Н.В., Варшава О.В. Розвиток зеленого туризму – пріоритетне завдання для України. *Економіка та суспільство*. 2017. № 9. С. 763-767.
7. ДСТУ ISO 9000-2015. Система управління якістю. Основні положення та словник термінів. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ: Держстандарт України, 2016. 45 с.
8. ДСТУ ISO 9001:2015. Системи управління якістю. Вимоги. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ: Держстандарт України, 2016. 22 с.
9. ДСТУ 3410-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Основні положення. [Чинний від 1997-04-01]. Вид. офіц. Київ: Держстандарт України, 1997. 31 с.
10. ДСТУ 4268:2003. Послуги туристичні. Засоби розміщування. Загальні вимоги. [Чинний від 2004-07-01]. Вид. офіц. Київ: Держстандарт України, 2003. 14 с.
11. Дюк А.А. Розвиток зеленого туризму в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/-pdf/12_2018/120.pdf. DOI: 10.32702/2307-2105-2018.12.118 (дата звернення 21.04.2022).
12. Європейський зелений курс: можливості та загрози для України. 2020. URL: <https://www.rac.org.ua/uploads/content/571/files/european-green-dealuafinal.pdf> (дата звернення 14.04.2022).

13. Мальська М., Зінько Ю. Типи і моделі кластерів сільського туризму в Україні. URL: <http://tourism.knukim.edu.ua/article/view/154397/159916> (дата звернення 14.04.2022).

14. Миколюк О. Війна допоможе... туризму? День. 2014. № 238. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/viyna-dopomozhe-turyzmu> (дата звернення 10.04.2022).

15. Лохман Н.В., Корнілова О.В., Грищук О.А., Омельченко Ю.В. Моніторинг реалізації інноваційного потенціалу туристичної сфери України. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10000> DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.1 (дата звернення 16.04.2022).

16. Король М.М., Атаманчук В.В. Аналіз європейського досвіду організації зеленого туризму. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 7. С. 30-33.

17. Пітюлич М.М., Михайлюк І.І. Особливості функціонування сільського туризму в Україні та досвід європейських країн. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2011. № 33 (3). С. 154-158.

18. Спілка сільського зеленого туризму України. URL: <https://www.greentour.com.ua/> (дата звернення 15.04.2022).

19. Ставська Ю.В. Сільський зелений туризм як напрям розвитку сільських територій. *Економіки, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 1 (41). С. 83-95. DOI: 10.37128/2411-4413-2019-1-7.

20. Степанов В.Ю. Сільський зелений туризм в Україні: проблеми та перспективи. *Актуальні проблеми державного управління*. 2018. № 1 (53). С. 1-5.

21. Токарчук Д.М. Методичні основи оцінювання соціальної інфраструктури сільських поселень. *Європейська наука XXI століття: збірник тез Міжн. наук.-практ. конф., м. Перемишль, 27 квітня - 5 травня 2010 р.* Перемишль: Sp. z o.o. «Nauka i studia», 2010. С. 52-57.

References

1. Vasyliev, V., Hafurova, O., Zinko, Yu., Rutynskyi, M., Shpenyk, T., & Tovt, M. (2017). *Silskyi zelenyi turyzm – vid roziednanykh sadyb do terytorialnykh klasteriv [Rural green tourism – from divided estates to territorial clusters]*. Spilka spriannia rozvytku silskoho zelenoho turyzmu Ukrainy. Retrieved from: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/Rutynskyuy-Silskyuy-zelenyy-turyzm-2018-book.pdf> [in Ukrainian].

2. Haba, M.I. (2016). Rural green tourism is a promising form of tourism for reforming Ukraine's economy [Rural green tourism is a promising type of tourism for reforming Ukraine's economy]. *Intelekt XXI – Intelligence XXI*, 2, 88-94. [in Ukrainian].

3. Hafurova, O. (2017). *Zakonodavstvo u sferi silskoho turyzmu: suchasni realii ta perspektyvy rozvytku [Legislation in the field of rural tourism: current realities and prospects for development]*. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho*

universytetu imeni Tarasa Shevchenka. *Yurydychni nauky – Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Legal sciences*, 2 (105), 16-19 [in Ukrainian].

4. Holovnia, O.M., & Stavskaya, Yu.V. (2021). *Suchasni transformatsii rozvytku sfery turyzmu ta industrii hostynnosti [Modern transformations in the development of tourism and hospitality industry]*. Vinnytsia: VNAU [in Ukrainian].

5. Dydiv, I.B. (2019). *Osnovni zasady rozvytku silskoho zelenoho turyzmu v Ukraini. IV Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia «Suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy rozvytku turyzmu v rehionakh Ukrainy» – IV All-Ukrainian scientific-practical conference «Current state, problems and prospects of tourism development in the regions of Ukraine»*. (pp. 48-50). Lviv: LDUFK im. I. Boberskoho [in Ukrainian].

6. Didyk, N.V., & Varshava, O.V. (2017). *Rozvytok zelenoho turyzmu – priorytetne zavdannia dlia Ukrainy [Development of green tourism is a priority for Ukraine]*. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 9, 763-767 [in Ukrainian].

7. *Systema upravlinnia yakistiu. Osnovni polozhennia ta slovnyk terminiv [Quality management system. Basic provisions and glossary of terms]*. (2016). *DSTU ISO 9000:2015 from 1st July 2016*. Kyiv: Derzhstandart Ukraine [in Ukrainian].

8. *Sistemi upravlinnya yakisty. Vimohy [Quality management systems. Requirements]*. (2016). *DSTU ISO 9001:2015 from 1st July, 2016*. Kyiv: Derzhstandart Ukraine [in Ukrainian].

9. *Systema sertyfikatsii UkrSEPRO. Osnovni polozhennia [UkrSEPRO certification system. Substantive provisions]*. (1997). *DSTU 9001:2015 from 1st April 1997*. Kyiv: Derzhstandart Ukraine [in Ukrainian].

10. *Posluhy turystychni. Zasoby rozmishchuvannia. Zahalni vymohy [Tourist services. Accommodation facilities. General requirements]*. (2003). *DSTU 4268:2003 from 1st July 2004*. Kyiv: Derzhstandart Ukraine [in Ukrainian].

11. Diuk, A.A. (2018). *Rozvytok zelenoho turyzmu v Ukraini [Development of green tourism in Ukraine]*. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 12. Retrieved from: http://www.economy.nayka.com.ua/-pdf/12_2018/120.pdf. DOI: 10.32702/2307-2105-2018.12.118 [in Ukrainian].

12. *Yevropeyskyi zelenyi kurs: mozhlyvosti ta zahrozy dlia Ukrainy [European Green Course: Opportunities and Threats for Ukraine]*. (2020). *rac.org.ua*. Retrieved from: <https://www.rac.org.ua/uploads/content/571/files/european-green-dealuafinal.pdf> [in Ukrainian].

13. Malska, M., & Zinko, Yu. (2018). *Typy i modeli klasteriv silskoho turyzmu v Ukraini [Types and models of rural tourism clusters in Ukraine]*. *tourism.knukim.edu.ua*. Retrieved from: <http://tourism.knukim.edu.ua/article/view/154397/159916> [in Ukrainian].

14. Mykoliuk, O. (2014). *Viina dopomozhe... turyzmu? [The war will help... tourism?]*. *day.kyiv.ua*. Retrieved from: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/-viina-dopomozhe-turyzmu> [in Ukrainian].

15. Lokhman, N., Kornilova, O., Grishchuk, O., & Omelchenko, Yu. (2022). *Monitoring the realization of the innovative potential of the tourism sector of Ukraine*

[Monitoring the realization of the innovative potential of the tourism sector of Ukraine]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 2. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10000>. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.1 [in Ukrainian].

16. Korol, M.M., & Atamanchuk, V.V. (2016). Analiz yevropeiskoho dosvidu orhanizatsii zelenoho turyzmu [Analysis of European experience in organizing green tourism]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy*, 7, 30-33 [in Ukrainian].

17. Pitiulych, M.M., & Mykhajliuk, I.I. (2011). Features of the functioning of rural tourism in Ukraine and the experience of European countries [Features of the functioning of rural tourism in Ukraine and the experience of European countries]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: «Ekonomika» – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: «Economics»*, 33 (3), 154-158 [in Ukrainian].

18. Spilka silskoho zelenoho turyzmu Ukrainy – Union of Rural Green Tourism of Ukraine (2021). [greentour.com.ua](https://www.greentour.com.ua). Retrieved from: <https://www.greentour.com.ua/> [in Ukrainian].

19. Stavskaya, Yu.V. (2019). Silskyi zelenyi turyzm yak napriam rozvytku silskykh terytorii [Rural green tourism as a direction of rural development]. *Ekonomiky, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy, finance, management: topical issues of science and practical activity*, 1 (41), 83-95. DOI: 10.37128/2411-4413-2019-1-7 [in Ukrainian].

20. Stepanov, V.Yu. (2018). Silskyi zelenyi turyzm v Ukraini: problemy ta perspektyvy [Rural Green Tourism in Ukraine: Problems and Prospects]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia – Current issues of public administration*, 1 (53), 1-5 [in Ukrainian].

21. Tokarchuk, D.M. (2010). Metodichni osnovy otsiniuvannia sotsialnoi infrastruktury silskykh poselen [Methodical bases for assessing the social infrastructure of rural settlements]. *Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Evropejskaja nauka XXI stolittia» – The International Scientific and Practical Conference «European science of the XXI century»*. (pp. 52-57). Peremysl: Sp. z o.o. «Nauka i studia» [in Ukrainian].

Відомості про автора

СТАВСЬКА Юлія Вацлавівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: usv.urf@ukr.net).

STAVSKA Yuliia – Candidate of Economical Science, Associate Professor, Head of the Department of International Management, Hotel and Restaurant Business and Tourism, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: usv.urf@ukr.net).